herpy

DRZEWOŁAZY

Brazilian Poison Frog

Ranitomeya vanzolinii

Ranitomeya vanzolinii to mały, aktywny w dzień drzewołaz o długości 17-19 mm z zachodniej Amazonii. Żyje na drzewach, a potomstwo wychowuje w wodzie gromadzącej się w bromeliach. Samica karmi kijanki niezapłodnionymi jajami.

Rodzina: Dendrobatidae Dawna nazwa: *Dendrobates vanzolinii*

NAJWAŻNIEJSZE FAKTY

ZWIERZĘ

Wielkość dorosłego osobnika	**17-19 mm** długość od pyska do kloaki
Długość życia	**5-6 lat**
Aktywność	**Za dnia**
Tryb życia	**Nadrzewny**
Środowisko	**Las deszczowy i las górski**
Toksyny skórne na wolności	**Słabe**
Toksyny skórne w niewoli	**Brak** Zwierzęta z hodowli. Osobniki odłowione na wolności mogą przez długi czas zachować toksyny
Trudność	**Średnio zaawansowany**

HODOWLA

Min. terrarium	**40 × 40 × 40 cm** D × S × W dla 2 dorosłych osobników
Temperatura w dzień	**23-26 °C**
Temperatura w nocy	**19-23 °C**
Wilgotność	**70-100%**
Woda	**Miska z wodą** głębokość 1-2 cm
UVB	**Opcjonalne**
Pokarm	**Małe bezkręgowce (skoczogonki, muszki owocowe)**
Utrzymanie	**W parach lub w grupach**

ROZMNAŻANIE

Rozmnażanie	**Jajorodny**
Rozwój	**Kijanki noszone do wody**
Miejsce składania jaj	**W kątach liści (np. bromelii)**
Liczba jaj w zniesieniu	**1-6**
Czas do wyklucia	**10-14 dni**
Okres larwalny	**60-80 dni** od wyklucia do metamorfozy
Pokarm larw	**Gotowa karma i niezapłodnione jaja samicy**
Opieka nad potomstwem	**Nosi kijanki i karmi kijanki jajami**

OCHRONA I FORMALNOŚCI

CITES	**Załącznik II**
IUCN	**Najmniejszej troski (LC)**

O gatunku

Ranitomeya vanzolinii to jeden z małych drzewołazów z rodzaju *Ranitomeya*. Dorosłe osobniki mierzą 17-19 mm od pyska do kloaki. Gatunek został opisany w 1982 roku przez Charlesa Myersa, pierwotnie w rodzaju *Dendrobates*, i w starszej literaturze wciąż występuje jako *Dendrobates vanzolinii*. Nazwa naukowa upamiętnia brazylijskiego herpetologa Paula Vanzoliniego.

Informacji o ubarwieniu, formach lokalnych i różnicach płciowych jest niewiele. W obrębie rodzaju samice są zwykle nieco większe i masywniejsze od samców, ale płeć trudno określić wyłącznie na podstawie wyglądu. Głos samca to tryl przypominający cykanie świerszcza, który w okresie rozrodu wabi samicę.

Toksyny w skórze drzewołazów pochodzą z pożywienia: w naturze żaby pobierają substancje toksyczne z drobnych stawonogów. Odłowione z natury osobniki z tego rodzaju wydzielają w wydzielinie skórnej niewielkie ilości toksyn i uważa się je za słabo toksyczne. Zwierzęta z hodowli nie dostają toksycznych ofiar i są nietoksyczne. Toksyczności nie zmierzono akurat dla tego gatunku, więc ocena opiera się na danych dla rodzaju. Po pracach w terrarium umyj ręce.

Gatunek jest płochliwy i w skąpo urządzonym terrarium trudno go zobaczyć, ale przy gęstych nasadzeniach i wielu kryjówkach pokazuje się częściej. Tworzy monogamiczne pary i opiekuje się potomstwem, co czyni go ciekawym gatunkiem do rozmnażania.

Czytaj więcej: Zakup zwierząt: odchów, odłów i transport

Występowanie i środowisko

Ranitomeya vanzolinii żyje w zachodniej Amazonii, w Brazylii i Peru. W Brazylii jest znany ze stanu Acre i zachodniej części stanu Amazonas, między innymi z dorzecza rzeki Juruá z obszarami chronionymi takimi jak Serra do Divisor i Alto Juruá. Miejscem typowym jest Pôrto Walter nad Rio Juruá w stanie Acre. W Peru występuje we wschodniej części kraju, wzdłuż granicy z Brazylią. Prawie wszystkie zarejestrowane stwierdzenia pochodzą z Brazylii, pozostałe z Peru.

Istnieją doniesienia, że gatunek może występować również w Boliwii, ale nie zostało to potwierdzone, dlatego Boliwii nie uwzględniono na mapie. Gatunek ma duży zasięg, a znaczna jego część to wciąż nienaruszony las.

> **Naturalny zasięg:** Brazylia i Peru.

ŚRODOWISKO

Ranitomeya vanzolinii żyje w wilgotnym nizinnym lesie deszczowym oraz w lasach niższych stoków górskich aż po las mglisty, od około 300 do 1 280 m n.p.m. Preferuje lasy z bambusami i bromeliami, ponieważ w kątach liści tworzą się małe zbiorniczki wody, które żaba wykorzystuje do rozrodu.

Dorosłe osobniki prowadzą głównie nadrzewny tryb życia. Najczęściej spotyka się je do 2 m nad ziemią, rzadziej wyżej. Żaba jest aktywna w dzień. Gatunek jest związany z wilgotnym lasem i nie udokumentowano u niego spoczynku zimowego. Nie znaleziono dokładnych danych o temperaturze i wilgotności w naturalnym środowisku tego gatunku.

Zagrożeniem jest utrata siedlisk na rzecz rolnictwa, hodowli bydła i wyrębu lasów. Gatunek jest też odławiany z natury na potrzeby międzynarodowego handlu zwierzętami.

Czytaj więcej: Wilgotność, zraszanie i wentylacja

Hodowla

TERRARIUM

Para *Ranitomeya vanzolinii* potrzebuje terrarium o wymiarach co najmniej 40 × 40 × 40 cm, najlepiej 50 × 50 × 50 cm. Żaba jest nadrzewna i wykorzystuje wysokość, więc wysokie terrarium z wieloma pionowymi powierzchniami jest lepsze niż niskie i szerokie. Jeśli masz miejsce, wybierz większe, bo gatunek jest płochliwy, a stabilny klimat łatwiej utrzymać w większym terrarium.

Urządź terrarium jak polanę w lesie deszczowym. Na dnie ułóż warstwę drenażową z kamienia lawowego lub keramzytu, na niej podłoże z kory lub wilgotnej, niegnijącej mieszanki ziemi oraz grubą warstwę suchych liści. Dodaj grube gałęzie, korek i kępy mchu, aby żaby miały pionowe powierzchnie do poruszania się. Obsadź gęsto pnączami, mchem i bromeliami. Bromelie służą jako naturalne miejsca rozrodu i dają schronienie. Gęste nasadzenia są kluczowe, bo w przeciwnym razie żaby się ukrywają.

Wentylacja ma zapewniać świeże powietrze bez wysuszania terrarium, więc wystarczy wąski pasek wentylacyjny lub otwór z siatką. Zalecany jest automatyczny system zraszania i zamgławiacz. Terrarium nie może stać w bezpośrednim słońcu, bo w krótkim czasie może się przegrzać. Młode osobniki poniżej około sześciu tygodni są delikatne i najlepiej radzą sobie w małym, prostym pojemniku odchowalnym z wilgotnym mchem i kilkoma liśćmi, gdzie łatwiej znajdują pokarm. Przenieś je do dużego terrarium, gdy dobrze jedzą i rosną.

Czytaj więcej: Budowa terrarium i podłoże bioaktywne

TEMPERATURA

Temperatura w dzień powinna wynosić 23-26 °C, a w nocy obniża się ją o 3-4 °C do 19-23 °C. Wahania w ciągu roku powinny być niewielkie, 1-2 °C. Miejsce wygrzewania nie jest potrzebne, a gatunek nie ma spoczynku zimowego.

Ranitomeya vanzolinii źle znosi wysokie temperatury. Kilka godzin powyżej około 29 °C może być śmiertelne dla małych drzewołazów. Oświetlenie nagrzewa terrarium, więc często jest w nim o kilka stopni cieplej niż w pomieszczeniu, zwłaszcza latem. Sprawdź temperaturę termometrem, zanim zwierzęta się wprowadzą, i miej plan chłodzenia, na przykład mały wentylator. Używaj oświetlenia LED i unikaj żarówek.

WILGOTNOŚĆ I ZRASZANIE

Wilgotność powietrza powinna wynosić 70-100 %. Rano i wieczorem powinna być bliska 100 %, a w południe może spaść do 70-75 %. Terrarium zraszaj codziennie, najlepiej rano i wieczorem, wodą z odwróconej osmozy lub deszczówką. Automatyczny zamgławiacz włączany kilka razy dziennie ułatwia utrzymanie stabilnego klimatu.

Żaby nie piją, lecz wchłaniają wodę przez skórę z kropel na liściach i z wilgotnych powierzchni, więc suche terrarium szybko je stresuje. Jeśli wilgotność długo utrzymuje się poniżej 80 %, żaby częściej się chowają i tracą na wadze. Jednocześnie powietrze nie może stać: potrzebna jest lekka cyrkulacja, aby nie pojawiła się pleśń i aby podłoże nie zakwaszało się.

WODA I JAKOŚĆ WODY

Miska z wodą nie jest konieczna dla dorosłych osobników, ale jest korzystna i może być płytka, z 1-2 cm wody. Małe zbiorniczki wody w postaci pojemników po kliszy, małych miseczek lub bromelii są natomiast ważne, jeśli chcesz uzyskać potomstwo, bo para składa w nich jaja i umieszcza kijanki.

Do zraszania i do wody dla kijanek używaj wody z odwróconej osmozy lub deszczówki. Zwykłą wodę z kranu trzeba odchlorować, a woda wapienna zostawia osady na roślinach i szybach i może szkodzić kijankom. Wymieniaj wodę w misce co dwa-trzy dni i regularnie ją płucz, aby nie gromadziły się bakterie. Płazy wchłaniają substancje przez skórę, więc nigdy nie używaj w terrarium środków czystości, mydła ani chemikaliów. Uzdatniacz wody do akwariów można stosować zgodnie z instrukcją. Woda nie musi być cieplejsza od powietrza.

Czytaj więcej: Odchów kijanek

OŚWIETLENIE I UVB

Zapotrzebowanie *Ranitomeya vanzolinii* na światło jest niewielkie. Żaba potrzebuje tyle światła, by widzieć pokarm, a rośliny potrzebują więcej. Odpowiednie jest oświetlenie LED do roślin lub świetlówka, włączone przez 12-14 godzin na dobę. Zapewnij taką jasność, by bromelie i mech mogły rosnąć, ale zadbaj o zacienione miejsca.

Nie udokumentowano, by UVB było dla gatunku konieczne. Słabe źródło UVB można stosować jako uzupełnienie, o ile jest dużo kryjówek i cienia, ale to opcja, a nie wymóg. Terrarium nie może stać w bezpośrednim słońcu.

Czytaj więcej: Światło i UVB

ŻYWIENIE

Ranitomeya vanzolinii żywi się małymi, żywymi stawonogami: muszkami owocowymi, skoczogonkami, małymi tropikalnymi równonogami i świeżo wyklutymi świerszczami. Małe zwierzęta wymagają małego pokarmu. Owady karmowe muszą mieścić się w pysku żaby, a małe żaby potrzebują stałego dostępu do bardzo drobnego pokarmu. W naturze gatunek zjada między innymi mrówki i roztocza.

Młode karm codziennie, a dorosłe co drugi dzień albo codziennie, jeśli są płochliwe. Podawaj tyle, by zostało zjedzone przed następnym karmieniem. Liczba owadów zależy od wielkości żaby; mała żaba powinna dostawać wiele małych owadów zamiast kilku dużych. Przy każdym karmieniu oprószaj pokarm preparatem wapniowo-witaminowym z D3, a raz w tygodniu stosuj preparat multiwitaminowy.

Załóż hodowle pokarmu, zanim zwierzęta się wprowadzą: muszki owocowe i skoczogonki łatwo hodować, a wymagają kilku minut pracy co dwa tygodnie. Drobne owady żyjące na roślinach, takie jak mszyce, mogą być dobrym uzupełnieniem, ale nie podawaj mrówek z ogrodu i nigdy nie podawaj owadów, które mogły być opryskane. Uważaj na przekarmianie: lekko zaokrąglony brzuch jest dobry, mocno wzdęty już nie.

Czytaj więcej: Zwierzęta karmowe: utrzymanie i hodowla Czytaj więcej: Wapń, witaminy i suplementy

ZACHOWANIE I OBCHODZENIE SIĘ ZE ZWIERZĘCIEM

Ranitomeya vanzolinii jest aktywna w dzień, ale płochliwa. W gęsto obsadzonym terrarium z wieloma kryjówkami pokazuje się częściej niż w skąpo urządzonym. Żaba wydaje tryl, który słychać głównie rano i wieczorem. Samiec nawołuje samicę, która podąża za nim.

Para to najpewniejsza forma utrzymania, bo gatunek tworzy monogamiczne pary i broni terytorium. Para lub trio z 1 samca i 2 samic może funkcjonować w terrarium 40 × 40 × 40 cm. Jeśli zaczynasz od młodych, kup co najmniej 4, aby mieć pewność, że dostaniesz obie płcie. Nie trzymaj gatunku razem z innymi *Ranitomeya*, bo gatunki mogą się krzyżować. Trzymaj tylko jedną odmianę naraz.

Żab w miarę możliwości nie należy brać do ręki, bo ich skóra jest cienka i wrażliwa, a manipulacja je stresuje. Jeśli trzeba złapać zwierzę, użyj czystego, przezroczystego pojemnika, a potem umyj ręce. Myj ręce także przed pracami w terrarium i po nich.

Rozmnażanie

DOJRZAŁOŚĆ PŁCIOWA I OKREŚLANIE PŁCI

Płeć *Ranitomeya vanzolinii* trudno określić. Samica jest zwykle nieco większa i masywniejsza od samca, a samiec nawołuje. Najpewniejszym znakiem jest więc to, że samiec się odzywa, a dwa osobniki trzymają się razem i podążają za sobą. Wiek i wielkość przy osiągnięciu dojrzałości płciowej nie są dla gatunku udokumentowane. W obrębie rodzaju następuje to zwykle w pierwszym-drugim roku życia.

Aby mieć parę, zacznij od kilku młodych osobników i pozwól im dorastać razem. Gdy dwa osobniki trzymają się razem i się rozmnażają, pozostałe można przenieść.

GODY I KOPULACJA

Gody wywołują stabilne warunki: wysoka wilgotność, regularne zraszanie i obfity pokarm. Samiec nawołuje, a samica podąża za nim, trącając go i popychając w stronę odpowiedniego miejsca rozrodu. Drzewołazy nie mają właściwego ampleksusu. Jeśli widzisz dwa osobniki uczepione siebie nawzajem, najczęściej są to dwa osobniki tej samej płci w walce o terytorium.

Gatunek tworzy w okresie rozrodu monogamiczną parę. Umieść zwierzęta razem w terrarium z kilkoma miejscami rozrodu i zostaw je w spokoju. Wilgotne okresy z codziennym zraszaniem działają jak pora deszczowa i często dają więcej zniesień.

JAJA I KIJANKI

Jaja składane są w zbiorniczkach liściowych bromelii lub w małych pojemnikach z wodą. W terrarium jako miejsca rozrodu oferuje się pojemniki po kliszy, małe miseczki lub bromelie. Pojemniki ustawia się pionowo lub lekko ukośnie, tak by zatrzymywały trochę wody. Zniesienie liczy zwykle 1-6 jaj, a wyklucie następuje po 10-14 dniach.

Po wykluciu samiec przenosi kijanki do małego zbiorniczka wody, gdzie rozwijają się pojedynczo. Samica składa następnie w tej samej wodzie niezapłodnione jaja, które kijanka zjada. Woda w bromelii nie zawiera prawie żadnego pokarmu, więc jaja pokarmowe są w naturze najważniejszym źródłem pożywienia kijanki.

W terrarium kijanki mogą też radzić sobie na pokarmie gotowym: drobnym pokarmie w proszku dla ryb akwariowych, tabletkach z algami lub żelu dla kijanek, podawanym w małych ilościach. Trzymaj je pojedynczo w małych pojemnikach z kilkoma centymetrami wody z odwróconej osmozy, liściem migdałecznika i łodyżką rośliny. Usuwaj resztki pokarmu i co dwa-trzy dni wymieniaj dwie trzecie wody. Woda powinna mieć około 22-26 °C.

METAMORFOZA

Wyklucie następuje po 10-14 dniach w temperaturze około 24 °C i przy wysokiej wilgotności. Czas rozwoju larwalnego nie jest udokumentowany dla *Ranitomeya vanzolinii*; licz się z około 60-80 dniami, jak u blisko spokrewnionej *Ranitomeya variabilis*.

Gdy pojawią się przednie kończyny, kijanka musi mieć możliwość wyjścia na ląd. Obniż poziom wody do kilku cm, połóż kamień lub liść jako rampę i zapewnij wilgotne kryjówki, np. mech. Świeżo przeobrażona żabka przez kilka dni żyje z resztek ogona i na początku nie je, więc zostaw ją w spokoju i przez pierwsze dni wstrzymaj się z karmieniem.

ODCHÓW MŁODYCH

Świeżo przeobrażone młode są bardzo małe. Potrzebują małego, prostego pojemnika z wilgotnym mchem, liśćmi i bardzo wysoką wilgotnością, w którym pokarm jest skupiony w jednym miejscu, tak by łatwiej go znajdowały. Karm je codziennie najmniejszym pokarmem: skoczogonkami i świeżo wyklutymi muszkami owocowymi. Dodawaj wapń i witaminy.

Młode można przenieść do większego terrarium, gdy mają około sześciu tygodni i dobrze jedzą. Nie umieszczaj zbyt wielu młodych razem w małym terrarium. Obserwuj wzrost i sortuj zwierzęta, jeśli niektóre zostają w tyle. Gdy uformują się pary, należy je przenieść osobno.

Zdrowie i częste błędy

Typowe problemy i błędy w utrzymaniu:

- Zbyt niska wilgotność powietrza: skóra staje się matowa i sucha, a żaby się chowają. Zraszaj częściej i kontroluj wilgotność higrometrem.
- Przegrzanie: temperatury powyżej około 29 °C przez kilka godzin mogą być śmiertelne. Przestaw terrarium i schłodź je.
- Złe żywienie: bez wapnia i witamin dochodzi do uszkodzeń kości i słabego wzrostu. Oprószaj pokarm.
- Problemy skórne: zaczerwienione, podrażnione lub rozmiękłe miejsca, zwłaszcza wokół kloaki i po wewnętrznej stronie tylnych kończyn, są oznaką infekcji.
- Częste linienie, balonowato rozdęte ciało, apatia, nadpobudliwość, brak apetytu lub wychudzenie są oznakami choroby. Odizoluj zwierzę.

Zdrowa żaba ma nieuszkodzoną skórę i lekko zaokrąglony brzuch. Gatunki z tego rodzaju dożywają w niewoli 5-6 lat; dla samego gatunku długość życia nie jest udokumentowana. Jeśli zwierzę jest chore, odizoluj je i skontaktuj się z weterynarzem znającym się na płazach.

Zawsze pytaj kogoś, kto się zna

Ten poradnik to dobry punkt wyjścia, ale nie zastąpi doświadczenia. Zwierzęta są różne, a wielu najważniejszych rzeczy można się nauczyć tylko od ludzi, którzy od lat hodują dany gatunek. Porozmawiaj z hodowcą, doświadczonym terrarystą lub weterynarzem, który zna gady i płazy, zanim kupisz zwierzę - i ponownie, gdy coś wygląda niepokojąco.